

Wydawnictwo Akademickie Dialog (c) Copyright

Stanisław Piłaszewicz

**Religie i mitologia
Ezarnej Afryki**

DIALOG

Stanisław Piłaszewicz

Religie i mitologia
Czarnej Afryki
Przegląd Encyklopedyczny

Wydawnictwo Akademickie Dialog (c) Copyright

Wydawnictwo Akademickie DIALOG

Redakcja i korekta:
Krystyna Kawerska

Ilustracje
Krystyna Przeździecka

Okładka
Kinga Walter

Skład i łamanie
Marcin Hołdak

Publikacja dofinansowana przez
Ministerstwo Edukacji Narodowej

Wydanie elektroniczne, Warszawa 2016

ISBN (ePub) 978-83-8002-590-5

ISBN (Mobi) 978-83-8002-594-3

Wydawnictwo Akademickie Dialog (c) Copyright

Wydawnictwo Akademickie *Dialog*

00-112 Warszawa, ul. Bagno 3/218

tel./faks 620 87 03

e-mail: redakcja@wydawnictwodialog.pl

<http://www.wydawnictwodialog.pl/>

Spis treści

Słowo wstępne

Wykaz haseł

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

Wydawnictwo Akademickie Dialog (c) Copyright

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

Ś

T

U

V

W

Z

Ż

Bibliografia

Wszystkie rozdziały dostępne w pełnej wersji książki.

SŁOWO WSTĘPNE

Wiedza o Czarnej Afryce, rozciągającej się na południe od Sahary i największej pustyni świata – wolno, ale skutecznie, toruje sobie drogę do polskiego Czytelnika. Zainteresowanie tym kontynentem w Polsce wiązało się z ważnymi wydarzeniami historycznymi w naszym kraju i miało różny stopień nasilenia. Po 1960 r., zwanym „rokiem Afryki”, kiedy kilkanaście krajów afrykańskich zrzuciło jarzmo kolonializmu i „wybiło się na niepodległość”, ożyły w Polsce nadzieje na nawiązanie z nimi współpracy gospodarczej i kulturalnej. Nastąpił przyspieszony rozwój studiów afrykanistycznych, na rynku księgarskim spotykało się coraz więcej prac poświęconych Czarnej Afryce, zarówno przekładów, jak i publikacji autorów polskich. Literatura afrykańska, tworzona w językach europejskich, stała się prawdziwym odkryciem i przyciągnęła uwagę wielu wydawców. Również utwory w językach rodzimych Afryki zaczęły wolno wchodzić do obiegu czytelniczego, choć szkoda, że prezentowano je głównie na łamach czasopism literackich i środowiskowych. Wydawnictwo Akademickie Dialog (c) Copyright „Z jądra ciemności” zaczął wylaniać się wielobarwny obraz kontynentu zamieszkanego przez setki zróżnicowanych kulturowo ludów, z oryginalnymi, często неповtarzalnymi instytucjami społecznymi, o bogatym, złożonym życiu kulturalnym i religijnym.

Nie do końca spełniły się nasze nadzieje na wzajemnie korzystne związki i kontakty. Trudności wewnętrzne niepodległych krajów Czarnej Afryki zbiegły się z naszymi problemami i przeobrażeniami natury ustrojowej, co skierowało uwagę na inne sprawy i ku innym obszarom ziemskiego globu, jedynie zdarzenia nadzwyczajne, w rodzaju walk etnicznych w Rwandzie i Burundi, czy epidemii AIDS i eboli, docierają na czołówki gazet i nie są wypychane z serwisów informacyjnych radia i telewizji. Tymczasem, mimo tych wielkich nieszczęść Czarna Afryka tętni życiem, kultywuje dawne oraz rozwija nowe formy swej kultury, pozostaje kontynentem ludzi uduchowionych i głęboko religijnych.

Niniejszy przegląd encyklopedyczny, liczący blisko 900 haseł, ma na celu przypomnienie i zdefiniowanie pojęć z dziedziny mitologii i religii Czarnej Afryki, które już weszły do obiegu czytelniczego w Polsce. Większości z nich

trudno by jednak szukać w istniejących encyklopediach i leksykonach. Jego trzon stanowią hasła i artykuły hasłowe z zakresu etnicznych wierzeń rodzimych, ciągle jeszcze ważnego składnika życia religijnego tej części świata. Wielką rolę odgrywają tam także religie uniwersalistyczne: chrześcijaństwo i islam. Od chwili ich powstania są one obecne w różnych częściach Afryki. Słownik nie zawiera haseł podstawowych z zakresu tych religii, podkreśla natomiast ich szczególne formy i zjawiska ukształtowane na obszarze Czarnej Afryki. Dużą uwagę przywiązuje się w nim do różnych kultów synkretycznych, nowych ruchów religijnych i afrochrześcijańskich Kościołów oraz do zjawisk kwalifikowanych jako „czarny islam”. W polu naszej uwagi pozostają też mniejszościowe grupy wyznaniowe, jak hinduiści, wyznawcy judaizmu i inni.

Systemy religijne i mitologie niektórych ludów Czarnej Afryki wzbudzały niekiedy podziw uczonych całego świata. Choć z założenia nie omawiamy tu życia duchowego poszczególnych grup etnicznych, zrobiliśmy wyjątek dla Dogonów z Mali, których wiedza kosmogoniczna przyrównywana jest do najnowszych osiągnięć astronomii i dziwnie koreluje z teoriami o powstaniu wszechświata. Uznaliśmy także za stosowne włączenie nazwisk kilku antropologów i religioznawców, którzy najbardziej przyczynili się – naszym zdaniem – do poznania problemów objętych zakresem tego słownika. Tylko w wyjątkowych przypadkach przedstawiamy osoby żyjące.

Wiele haseł zamieszczonych w Słowniku zawiera terminy wywodzące się z licznych języków rodzimych Czarnej Afryki, których liczbę szacuje się na prawie dwa tysiące. Przy takiej mozaice językowej, choć nie w pełni tu reprezentowanej, trudno kusić się o stosowanie naukowych zasad transkrypcji. Terminy te podane są w zapisie odzwierciedlającym w przybliżeniu ich wymowę w języku polskim. Zachwycają nas i intrygują mitologie i religie kolebki naszej cywilizacji: Grecji i Rzymu. Mamy niemałą wiedzę na temat życia duchowego dawnego Egiptu czy Starożytnego Bliskiego Wschodu, Indii, Chin i Japonii, Indian amerykańskich, a nawet Aborygenów australijskich. Żywię nadzieję, że mitologia i religie Czarnej Afryki staną się prawdziwym odkryciem dla Czytelnika, a ich postacie i wątki dostąpią rangi symboli w literaturze, wzbogacając w ten sposób naszą własną kulturę. Zwracam się do Niego o życzliwe przyjęcie niniejszego przeglądu i o wybaczenie ewentualnych

braków. Nietrudno o nie w książce, która ma charakter pionierski nie tylko w Polsce, ale – według stanu wiedzy autora – także w skali światowej.

Wierzenia afrykańskie, obok innych przejawów kultury Czarnej Afryki, zostały przeniesione przez niewolników na różne obszary półkuli zachodniej. Zachowały się one do dzisiaj w zmienionej, synkretycznej formie i dały początek licznym ruchom oraz grupom religijnym, określanym terminem wierzeń afroamerykańskich. Również hasła z tego zakresu znalazły się w tym przeglądzie, dając w miarę pełny obraz wierzeń afrykańskich na różnych obszarach świata.

Stanisław Piłaszewicz

Wydawnictwo Akademickie DIALOG

specjalizuje się w publikacji książek dotyczących języków, zwyczajów, wierzeń, kultur, religii, dziejów i współczesności świata Orientu.

Naszymi autorami są znani orientaliści polscy i zagraniczni, wybitni znawcy tematyki Wschodu.

Wydajemy także przekłady bogatej i niezwyklej literatury pięknej krajów Orientu.

Redakcja: 00-112 Warszawa, ul. Bagno 3/219

tel. (0 22) 620 32 11, (0 22) 654 01 49

e-mail: redakcja@wydawnictwodialog.pl

Biuro handlowe: 00-112 Warszawa, ul. Bagno 3/218

tel./faks (0 22) 620 87 03

e-mail: biurohandlowe@wydawnictwodialog.pl

www.wydawnictwodialog.pl

Wydawnictwo Akademickie Dialog (c) Copyright